

О'QUVCHILARNI TASVIRIY SAN'AT ASARLARINI TAHLIL QILA O'LISH VA BADIY JIHLATLARINI TO'G'RI BAHOLAY O'LISHGA O'RGATISH.

Ajiniyaz nomidagi Nukus Davlat Pedagogika instituti

Tasviriy san'at va muhandislik grafikasi kafedrası

dotsenti Kalliklishov Sharafadin Orazovich

Ajiniyaz nomidagi Nukus Davlat Pedagogika instituti

Tasviriy san'at va amaliy san'at mutaxassisligi

2-kurs magistranti **Niyozmatova Munira Oybek qizi**

Annotatsiya: O'quvchilarni tasviriy san'at asarlarini tahlil qila olish va badiiy jihatlarini to'g'ri baholay olishga o'rgatish, zamonaviy ta'lim tizimining muhim vazifalaridan biridir. Tasviriy san'at, ko'plab madaniyatlar va tarixiy davrlar orqali o'tgan, insoniyatning hissiy va estetik tajribalarini ifodalovchi kuchli vositadir. O'quvchilarni san'at asarlarini tahlil qilishga o'rgatish, ularning estetik tafakkurini rivojlantirish, ijodiy fikrlash qobiliyatini oshirish va san'atga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish uchun zarurdir. Ushbu maqolada O'quvchilarni tasviriy san'at asarlarini tahlil qila olish va badiiy jihatlarini to'g'ri baholay olishga o'rgatish haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at, ijodiy fikrlash, asarlar, badiiy jihatlar, estetik go'zallik, grafik san'at.

Tasviriy san'at - bu insoniyatning eng qadimiy va muhim madaniy ifodalaridan biri bo'lib, u nafaqat estetik go'zallikni, balki inson ruhiyatini, hissiyotlarini va fikrlarini ifodalashga xizmat qiladi. Tasviriy san'at asarlari ranglar, shakllar, kompozitsiyalar va materiallar orqali yaratiladi va ularning har biri muallifning ichki

dunyasini, hayotiy tajribasini va ijtimoiy muammolarni aks ettiradi. Tasviriy san'atning asosiy turlari qatoriga rasm, haykaltaroshlik, grafik san'at, fotografiya va dizayn kiradi. Har bir tur o'ziga xos uslublar va texnikalarga ega bo'lib, san'atkorning ijodiy yondashuvini aks ettiradi. Rasm san'ati, masalan, akvarel, moyli rasm, pastel va boshqa texnikalar orqali yaratiladi. Haykaltaroshlik esa uch o'lchovli shakllarni yaratishga qaratilgan bo'lib, marmar, bronza, yog'och va boshqa materiallardan foydalaniladi. Grafik san'atda esa tasvirlar, plakatlari va boshqa vizual materiallar yaratish uchun bosma usullar qo'llaniladi. Tasviriy san'atning tarixi ming yilliklar davomida davom etgan. Dastlabki san'at asarlari qadimgi jamoalar tomonidan yaratilgan bo'lib, ular hayot va tabiiy muhitni aks ettirgan. Qadimgi Misr, Gretsiya va Rim davrlarida san'atning rivojlanishi, badiiy uslublar va texnikalarning paydo bo'lishiga olib keldi. Uzoq yillar davomida san'at, diniy va siyosiy mavzularni aks ettirgan bo'lsa, Renessans davrida inson va tabiatga qaratilgan yangi yondashuvlar paydo bo'ldi. Bu davrda san'atkorlar, masalan, Leonardo da Vinci, Mikelandjelo Buonarroti va Rafael Santi kabi buyuk ijodkorlar, o'z asarlarida inson ruhiyatini va uning go'zalligini ifodalashga intildilar. Tasviriy san'at, shuningdek, zamonaviy davrda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan. Bugungi kunda, san'at asarlari ijtimoiy muammolarni ko'tarish, madaniy identifikatsiyani ifodalash va insoniyatning turli his-tuyg'ularini aks ettirish uchun kuchli vosita sifatida xizmat qiladi. Ko'plab zamonaviy san'atkorlar, o'z asarlarida ijtimoiy adolat, ekologiya, gender tengligi kabi mavzularni ko'tarib, jamiyatda muhim o'zgarishlarni amalga oshirishga harakat qilmoqdalar. Tasviriy san'atning ahamiyati shundaki, u insonlarga estetik tajriba taqdim etish bilan birga, ularni o'z fikrlarini ifodalashga, hissiyotlarini anglashga va boshqalar bilan muloqot qilishga undaydi. San'at asarlari ko'pincha muammolarni ko'taradi, yangi g'oyalarni keltirib chiqaradi va jamiyatda muhim savollarni muhokama qilishga imkon beradi. Shu sababli, tasviriy san'at nafaqat badiiy ifoda, balki ijtimoiy va madaniy jarayonlarning ajralmas qismi hisoblanadi. O'quv jarayonida tasviriy san'atni o'rganish, o'quvchilarga estetik tafakkurini rivojlantirishga, ijodiy fikrlash qobiliyatini oshirishga va san'at orqali o'zlarini ifodalashga yordam beradi. O'quvchilar san'at asarlarini tahlil qilish orqali,

ularning badiiy jihatlarini va mazmunini tushunishga, shuningdek, o'z hissiyotlarini ifodalashni o'rganadilar. Bu jarayon, ularning san'atga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularni madaniy tafakkurini kengaytirishga yordam beradi.[1]

Tasviriy san'at asarlarini tahlil qilish jarayoni bir necha bosqichlardan iborat. Birinchi navbatda, o'quvchilar asarning ko'rinishi, ranglari, kompozitsiyasi va boshqa badiiy elementlarini diqqat bilan kuzatishlari kerak. Bu bosqichda, o'quvchilar asarning yuzaki ko'rinishidan boshlashlari va keyin chuqurroq tahlilga o'tishlari muhimdir. Ular ranglarning qanday ishlatilganini, shakllarning qanday joylashganini va kompozitsiyaning qanday tuzilganini o'rganishlari zarur. Bu jarayon, o'quvchilarga asarning estetik jihatlarini tushunishga yordam beradi. Keyingi bosqichda, o'quvchilar asarning konteksti haqida o'ylashlari kerak. Bu, asarning yaratilgan davri, muallifning hayoti, shuningdek, san'at asarining ijtimoiy va madaniy ahamiyati haqida ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. O'quvchilar, asarning qanday muammolarni ko'tarishini va qanday hissiyotlarni ifodalashini tushunishlari kerak. Bu bosqichda, o'quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatlari rivojlanadi va ular san'at asarini faqat tashqi ko'rinishi bilan emas, balki uning ichki mazmuni bilan ham baholay olishadi. Badiiy jihatlarini baholashda o'quvchilarni o'z fikrlarini ifodalashga undash muhimdir. Ular asarning o'ziga xos xususiyatlarini va badiiy uslubini aniqlashlari, shuningdek, o'z hissiyotlari va taassurotlarini qanday qilib ifodalashni o'rganishlari kerak. O'quvchilar, asarni baholash jarayonida o'z fikrlarini asoslashni o'rganishlari zarur. Bu, ularning san'atga bo'lgan munosabatlarini kuchaytiradi va ularni san'at asarlarini chuqurroq tushunishga yordam beradi. O'quvchilarni tasviriy san'at asarlarini tahlil qilishga o'rgatishda, muallimlarning roli juda muhimdir. Muallimlar, o'quvchilarga san'at asarlarini tahlil qilish uchun zarur bo'lgan metodlarni va yondashuvlarni taqdim etishlari zarur. Ular, o'quvchilarga savollar berish, muhokama qilish va fikr almashish orqali tahlil jarayonini jonlantirishlari kerak. Muallimlar, o'quvchilarning qiziqishlarini oshirish uchun turli xil san'at asarlarini tanlashlari va ularni o'quvchilarga tanishtirishlari muhimdir. O'quvchilarni tasviriy san'at asarlarini tahlil qilishga o'rgatishda, interaktiv usullarni qo'llash juda samarali bo'lishi mumkin. O'quvchilarni guruhlariga bo'lish,

ularni birgalikda muhokama qilishga undash va turli xil san'at asarlarini bir-biriga taqqoslash orqali ularning fikrlarini kengaytirish mumkin. Bu jarayon, o'quvchilarga bir-birlaridan o'rganishga, yangi fikrlarni kashf etishga va san'atga bo'lgan qiziqishlarini oshirishga yordam beradi.[2]

Bundan tashqari, tasviriy san'at bilan bog'liq turli xil tadbirlar, ko'rgazmalar va san'at festivallari o'quvchilarning qiziqishini kuchaytiradi. O'quvchilarni san'at asarlarini ko'rishga, ularning yaratilish jarayonini o'rganishga va san'at mualliflari bilan muloqot qilishga undash, ularning san'atga bo'lgan munosabatlarini yanada chuqurlashtiradi. Bu tajribalar, o'quvchilarning san'at asarlarini tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. O'quvchilarni tasviriy san'at asarlarini tahlil qila olish va badiiy jihatlarini to'g'ri baholay olishga o'rgatish, ularning umumiy ta'lim jarayonida muhim o'rin tutadi. Bu jarayon, o'quvchilarning estetik tafakkurini rivojlantirish, ijodiy fikrlash qobiliyatini oshirish va san'atga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish uchun zarurdir. O'quvchilarni san'at asarlarini tahlil qilishga o'rgatish, ularning shaxsiy rivojlanishiga va madaniy tafakkurini oshirishga yordam beradi. O'quvchilar, san'at asarlarini chuqurroq tushunish orqali, o'z hissiyotlarini ifodalashni, tanqidiy fikrlashni va ijodiy yondashuvlarni rivojlantirishni o'rganadilar. [3]

Shuningdek, tasviriy san'at asarlarini tahlil qilish jarayoni, o'quvchilarga boshqa madaniyatlar va tarixiy davrlar bilan tanishishga, ularning estetik qadriyatlarini tushunishga yordam beradi. Bu, o'quvchilarning madaniy tafakkurini kengaytiradi va ularni global miqyosda fikrlashga undaydi. O'quvchilar, san'at orqali insoniyatning turli xil tajribalarini o'rganishlari va ulardan saboq olishlari mumkin. Natijada, o'quvchilarni tasviriy san'at asarlarini tahlil qila olish va badiiy jihatlarini to'g'ri baholay olishga o'rgatish, ularning shaxsiy va intellektual rivojlanishlariga katta hissa qo'shadi. Bu jarayon, o'quvchilarning san'atga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish, ularning estetik tafakkurini rivojlantirish va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini oshirishda muhim ahamiyatga ega. San'at asarlarini tahlil qilish orqali, o'quvchilar o'z fikrlarini ifodalashni, tanqidiy yondashuvni va ijodiy fikrlarni rivojlantirishni o'rganadilar. Shu

bilan birga, san'at asarlarini tushunish va baholash jarayoni, o'quvchilarning madaniy tafakkurini kengaytiradi va ularni global madaniyat bilan tanishtiradi. O'quvchilarning tasviriy san'at asarlarini tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirish, ularni nafaqat san'atga, balki hayotning boshqa sohalariga ham chuqurroq qarashga undaydi. Bu jarayon, o'quvchilarga san'at orqali dunyoqarashlarini kengaytirish va o'z hissiyotlarini ifodalash imkonini beradi. Tasviriy san'at asarlarini tahlil qilish, shuningdek, o'quvchilarning o'zaro muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga ham yordam beradi. O'quvchilar, san'at asarlarini muhokama qilish jarayonida bir-birlarining fikrlarini tinglashni, o'z fikrlarini asoslashni va o'zaro fikr almashishni o'rganadilar.[4]

Xulosa:

Umuman olganda, o'quvchilarni tasviriy san'at asarlarini tahlil qila olish va badiiy jihatlarini to'g'ri baholay olishga o'rgatish, ularning shaxsiy va intellektual rivojlanishlari uchun muhimdir. Bu jarayon, o'quvchilarning estetik tafakkurini rivojlantirish, ijodiy fikrlash qobiliyatini oshirish va san'atga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish uchun zarurdir. O'quvchilar, san'at asarlarini tahlil qilish orqali, o'z fikrlarini ifodalashni, tanqidiy yondashuvni va ijodiy fikrlarni rivojlantirishni o'rganadilar. Shu bilan birga, san'at asarlarini tushunish va baholash jarayoni, o'quvchilarning madaniy tafakkurini kengaytiradi va ularni global madaniyat bilan tanishtiradi.

O'quvchilarni tasviriy san'at asarlarini tahlil qilish va badiiy jihatlarini to'g'ri baholashga o'rgatish uchun quyidagi adabiyotlardan foydalanish mumkin:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Axmedov, A. "San'at va badiiy tafakkur" Toshkent - 2020.
2. Rasulov, S. "Tasviriy san'at asoslari" Toshkent - 2019.
3. Xolmatov, D. "San'at asarlarini tahlil qilish usullari" Toshkent - 2021.
4. Murodov, B. "Badiiy ta'lim va tasviriy san'at" Toshkent - 2018.

5. Saidova, N. "Tasviriy san'atda rang va kompozitsiya" Toshkent - 2022.
6. Jalilov, R. "Zamonaviy san'at va uning tahlili" Toshkent - 2023.
7. Tursunov, A. "San'at va estetika" Toshkent - 2021.